

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Autisme og kommunikasjon

Autism and communication

229

Ida Skjereng

Bachelor i vernepleie

Fakultet for helse- og sosialvitenskap/Institutt
for velferd og deltaking

25.05.2018

Jeg stadfester at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, *jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10*

Abstract

This bachelor thesis focuses on the TEACCH-method (Treatment and education of autistic and communication handicapped), which is a method frequently used for children with autism. The bachelor thesis is about finding out how the TEAACH-method can contribute to better communication skills for children with autism. These children have different challenges in their lives. Communication is one of the main challenges. That is why this study focus on how to use this method in the best possible way, and which factors to take into consideration to get the best results by using this method. The method used to solve this problem is a literature method. Findings showed positive effects on general skills of communication, but it was difficult to assess based on certain skills. The study shows that there is a need for more research in this area to assess the positive effects of the TEACCH-method.

Forord

I am odd, I am new

I wonder if you are too

I hear voices in the air

I see you don`t, and thats not fear

I want to not feel blue

I am odd, I am new

I pretend that you are too

I feel like a boy in outerspace

I touch the stars and I feel out of place

I worry what others might think

I cry when people laugh, it makes me shrink

I am odd, I am new

I understand now that so are you

I say «I feel like a castaway»

I dream of a day that thats okay

I try to fit in

I hope someday I do

I am odd, I am new

(Benjamin Girouxs, 10 år, 2016)

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Bakgrunn for valg av tema	4
1.2	Forforståelse.....	5
1.3	Formål	6
1.4	Problemstilling.....	6
1.5	Avgrensning	6
1.6	Disposisjon	7
2	Metode	7
2.1	Litteraturstudie	7
2.2	Kildekritikk.....	8
3	Teori	9
3.1	Autisme.....	9
3.2	Kommunikasjon	10
3.3	Relasjon	12
3.4	Læring og mestring	13
3.5	Intervensjonsprogrammer	13
3.6	TEACCH.....	15
4	Resultat	17
4.1	Gjennomgang av artikkel 1	17
4.2	Gjennomgang av artikkel 2	18
4.3	Gjennomgang av artikkel 3	20
4.4	Gjennomgang av artikkel 4	21
4.5	Gjennomgang av artikkel 5	22
4.6	Oppsummering	23
5	Drøfting	24
5.1	TEACCH-metodikkens effekt på kommunikasjonsferdigheter	24
5.2	Utfordringer ved TEAACH-metodikken/ forutsetninger for å lære	25
5.3	Relasjon og kommunikasjonsferdigheter	26
5.4	Behov for mer forskning?	28
5.5	Konklusjon	28
6	Avslutning	29
7	Litteraturliste	31

1 Innledning

Denne bacheloroppgaven omhandler autisme og kommunikasjon, og hvordan TEACCH-metodikken (Treatment and education of autistic and communication handicapped) kan bidra til bedre kommunikasjonsferdigheter hos barn med autisme. Tallet på autistiske barn har steget kraftig i Norge og Europa de siste årene. Man regner at det er ca. ett autistisk barn per 1000 barn i Norge. Det betyr at vi i Norge stiller diagnosen autisme hos omtrent 50 nye barn per år (NHI, 2017). Helt siden de første beskrivelsene av autisme på 40-tallet har det vært diskusjoner om hvilke behandlings- eller opplæringsformer som er best egnet for målgruppen (Karlsen, 2003). Det finnes flere metodikker og programmer for å hjelpe personer med autisme til å bedre sine funksjoner når det gjelder kommunikasjon, læring og sosial kompetanse. TEACCH-metodikken er en av disse og anses for å være den typen spesialundervisning som er mest utbredt. TEACCH står for «Treatment and education of autistic and communication handicapped» og er bygget på forskning om autisme. Målet med denne metodikken er å kunne lage et opplegg som møter denne gruppen på en god og funksjonell måte (Weissman & Bridgemohan, 2017). Svake språk- og kommunikasjonsferdigheter er et av hovedkjennetegnene ved autisme (von Tetzchner & Martinsen, 2014). Derfor vil jeg i denne oppgaven undersøke på hvilken måte TEACCH-metodikken kan bedre kommunikasjonsferdigheter hos barn med autisme.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Tilrettelegging for personer med utviklingshemming er en sentral del av vernepleiestudiet og det å jobbe som vernepleier. Gjennom tre år på vernepleiestudiet har jeg lært en del om forskjellige diagnoser og hva som er typisk for disse. Kommunikasjon er også et viktig fag på vernepleiestudiet. Jeg lærte blant annet hvor viktig kommunikasjon kan være for betydningen av det å forstå og bli forstått, ta egne valg og fremme selvbestemmelse. Vi har hatt lite undervisning i alternativ supplerende kommunikasjon, noe som er en del av TEACCH-metodikken, men jeg har lyst til å vite mer om dette temaet. Før jeg begynte på vernepleiestudiet hadde jeg jobbet en del år med personer med autisme. Jeg hadde praksiserfaring som jeg tok med meg inn i studiene. Dette gjorde at jeg knyttet teorien vi ble

presentert til min jobb. Jeg opplevde en stor forskjell fra det å kun ha praksiserfaring og det å sette teori og praksis i en sammenheng. Det gjorde at jeg så situasjoner på jobben i et nytt perspektiv. Både i min tidligere jobb og i min miljøpraksisperiode har jeg jobbet med barn og unge personer med autisme. Blant annet fulgte jeg en jente både på avlastning og skole, og fikk se hvordan de jobbet der. På grunn av dette har jeg blitt nysgjerrig på hvordan man kan anvende ulike metodikker/programmer i arbeid med personer med autisme. I min miljøpraksisperiode fikk jeg et innblikk i hvordan man kunne bruke alternativ kommunikasjon for å bedre kommunikasjonen mellom bruker, personal og omgivelsene forøvrig. Det jeg opplevde var at brukeren (som ikke hadde språk) fikk større mulighet til å uttrykke seg, ta egne valg og samhandle med andre. Dermed ble det mindre misforståelser, mindre utfordrende adferd, bedre struktur på hverdagen og klarere forventninger. Dette var ved bruk av dagsplan, tegn til tale og symbolbruk i form av piktogrammer både som bildekort og på nettbrett. Disse er eksempler på alternativ supplerende kommunikasjon. Dette gjorde meg nysgjerrig på å finne ut om bruk av intervensjoner tilpasset personer med autisme, kan bidra til å bedre kommunikasjonsferdighetene for denne gruppen.

Jeg ble også inspirert til å skrive om akkurat dette temaet etter et foredrag på høyskolen av Olaug Nilssen som fortalte sin historie om hvordan det er å ha en sønn med autisme. Dette foredraget var basert på boken «Tung tids tale» utgitt i 2017, som er en sterk historie om å være foreldre til et autistisk barn. Hun fortalte blant annet om opplevelsen av at sønnen gradvis mistet ferdigheter som blant annet språk.

Det har lenge vært omdiskutert hvilke behandlings- og eller opplæring som er best egnet for personer med autisme. TEACCH-metodikken anses for å være den mest utbredte metoden for personer med autisme. Derfor valgte jeg å fordype meg i TEACCH-metodikken i denne bacheloroppgaven.

1.2 Forforståelse

Man kan se på forforståelsen som en fordom som man har med seg inn i det man skal undersøke. Vi har dannet oss noen tanker på forhånd om det vi velger å undersøke. Det er viktig at man er klar over sin forforståelse og i hvilken grad dette kan påvirke arbeidet. Etter hvert som man går i dybden på temaet man har valgt å undersøke, kan man få en ny forståelse av temaet (Dalland, 2017).

Gjennom praksis og erfaringer vil man gjøre seg opp noen tanker om temaet man har valgt. Man ser ting gjennom «briller» som ikke nødvendigvis viser hele sannheten. Selv om jeg har

hatt erfaringer som tilsier at alternativ supplerende kommunikasjon har vært positivt for personer med autisme, er dette kun enkelthendelser som ikke viser et bredt spekter. Jeg har en hypotese om at alternativ supplerende kommunikasjon kan være et nyttig verktøy for personer med autisme, og at det er positivt å begynne tidlig med dette. TEACCH-metodikken er ikke noe jeg har praktisk erfaring med, men jeg har fått innsikt i denne ved å lese om den. Derfor kommer min forforståelse om denne metodikken kun fra teori. Ut i fra temaet jeg har valgt og min forforståelse av dette kan det være med på å påvirke hvordan jeg tolker artikler, og hvilken litteratur jeg velger å bruke.

1.3 Formål

Formålet med denne bacheloroppgaven er å undersøke hvordan TEACCH-metodikken kan bidra til å bedre kommunikasjonsferdigheter hos personer med autisme. Etter endt utdanning har jeg tenkt å fortsette å jobbe med personer med autisme, derfor kan denne bacheloroppgaven gi meg mer innsikt i arbeid med personer med autisme i forbindelse med metoder og tilrettelegging. Jeg vil også få mer kunnskap om TEACCH-metodikken og i hvilken grad den har positive effekter på kommunikasjonsferdigheter. Dette er noe jeg kan benytte meg av i min jobb, samt lære andre om temaet. Jeg ønsker å få mer fokus på metoder som kan hjelpe personer med autisme til økt fungering, samt å nå sitt fulle potensial.

1.4 Problemstilling

Problemstillingen min omhandler barn med autisme og kommunikasjon, med vekt på en spesiell metodikk, TEACCH-metodikken (Treatment and education of autistic and communication handicapped). Jeg vil finne ut av hvordan TEACCH-metodikken kan brukes for å bedre kommunikasjonsferdigheter hos barn med autisme. Problemstillingen min er som følger: «Hvordan kan TEACCH-metodikken bidra til å bedre kommunikasjonsferdigheter hos barn med autisme?»

1.5 Avgrensning

Jeg har valgt å avgrense min oppgave til barn med autisme, fordi det blir for omfattende å skrive om både voksne og barn med autisme. Denne avgrensningen valgte jeg også fordi det forskes en del på barn med autisme og at intervensjoner gjerne starter tidlig. Dessuten har jeg mer praksiserfaring med barn med autisme, enn voksne med autisme. En annen avgrensning jeg valgte var kommunikasjon. Kommunikasjon er et samlebegrep som kan omfatte flere funksjoner. Siden et av hovedtrekkene ved autisme er kommunikasjonsproblemer valgte jeg å avgrense til dette. TEACCH-metodikken valgte jeg fordi jeg leste meg opp på denne metodikken og det viser seg at denne metodikken er den mest brukte. Jeg har ikke valgt å

avgrense til noen spesiell kontekst. Dette fordi TEACCH-metodikken er basert på samarbeid mellom for eksempel skole, hjem, avlastning, bolig, og da blir det vanskelig å kunne vurdere og måle resultater i en kontekst, uten å ta hensyn til samarbeid i andre kontekster.

1.6 Disposisjon

Denne oppgaven er bygd opp på imrad strukturen: Innledning, metode, resultat, analyse og drøfting, der jeg oppsummerer og kommer med en konklusjon. Etter innledningen i oppgaven fortsetter jeg med et metodekapittel som beskriver valg av metode. I teoridelen blir det lagt frem teori om autisme, kommunikasjon, relasjon, læring og mestring, intervensjonsprogrammer og TEACCH-metodikken. Deretter kommer det en presentasjon av funnene fra de ulike artiklene som jeg har valgt for å belyse min problemstilling. Videre kommer en drøfting av funnene, teori, og egne erfaringer. Jeg avrunder oppgaven med en avslutning.

2 Metode

«Metode er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke» (Dalland 2017). En metode er en fremgangsmåte for å kunne løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Hvilken metode man bruker avhenger av hvilken metode man synes passer best for problemstillingen man har valgt og hva som best belyser de spørsmålene man vil ha svar på. Metoden man bruker skal hjelpe oss til å samle inn relevant data for å belyse den valgte problemstillingen (Dalland, 2017).

2.1 Litteraturstudie

Metoden jeg har valgt for å belyse problemstillingen i denne oppgaven, er en litteraturstudie. Ved å bruke litteraturstudie som metode betyr det at man henter data fra eksisterende teori, og forskning (Dalland, 2017).

Grunnen til at jeg valgte litteraturstudie som metode er fordi jeg ønsket å få en oversikt over forskning som finnes på dette området. Utfordringen ved bruk av denne metoden kan være å finne forskning som er relevant for valg av problemstilling, er av god kvalitet, og at forskningen er relativt ny. Fordelene ved valg av litteraturstudie er at man får et overblikk over den forskningen som eksisterer og at man kan plukke ut de forskningsartiklene som passer best til sin problemstilling. Jeg valgte også denne metoden fordi det finnes en del relevant eksisterende forskning som belyser min problemstilling.

TEACCH-metodikken er en pedagogisk metode. Derfor valgte jeg ERIC som hoveddatabase i mitt litteratursøk. Jeg valgte å begrense tidsperioden fra 2008 til 2018 for å få relativt ny forskning på området. Jeg begrenset også til «Peer reviewed». Jeg brukte søkeordene «autism AND communication», da fikk jeg opp 1850 resultater. Jeg ville spisse søket mitt mer til min problemstilling og med søkeordene «Autism» AND «AAC» (Augmentativ and alternative communication) fikk jeg opp 30 resultater. Da jeg søkte på «autism and TEACCH» fikk jeg opp 26 resultater. Her fant jeg relevante forskningsartikler som passet til min problemstilling. Jeg prøvde også å søke på norske søkeord, men da fant jeg lite relevant, eller ingen forskning på dette området. Jeg benyttet meg av Google Scholar, der jeg søkte på Autisme, kommunikasjon, og ASK (Alternativ supplerende kommunikasjon). Når jeg søkte i Google Scholar kom det i hovedsak opp bacheloroppgaver med samme tema. Forskningsartiklene jeg valgte å bruke for å belyse min problemstilling var blant de artiklene jeg fant under søket i ERIC, på søkeordene «autism AND TEACCH». Blant 26 resultater valgte jeg ut 5 artikler. Artiklene fokuserer på TEACCH-metodikken på forskjellige måter. Jeg prøvde å finne artikler som også var kritiske til TEACCH-metodikken, noe som viste seg å være vanskelig. Teorien har jeg blant annet valgt ut ved å søke i Helsebiblioteket og bruk av kunnskapspyramiden og Google Scholar. I tillegg har jeg brukt relevante fagbøker om kommunikasjon og autisme.

2.2 Kildekritikk

Å være kildekritisk betyr å vurdere materialet man finner og ha et kritisk blikk på det. Det er viktig at materialet er gyldig, og at det man har funnet er relevant for å belyse problemstillingen (Dalland, 2017). Når jeg har søkt etter forskningsartikler, har jeg sett etter forskjellige elementer for å vurdere gyldighet og relevans. Det første jeg undersøkte når jeg så etter forskningsartikler, var om artikkelen var oppbygget av «imrad»-strukturen. Det vil si; innledning, metode, resultat, analyse og drøfting/diskusjon. Dette er elementer forskningsartikler inneholder. Jeg har brukt forholdsvis ny forskning i denne oppgaven (2008-2018), for å få en relativt oppdatert forskning. Alle forskningsartiklene som var relevant for min problemstilling er skrevet på engelsk. Dette materialet har vært utfordrende og vanskelig å oversette, med mange fremmedord og uttrykk. Derfor kan oversettelsen være en utfordring i forhold til riktig tolkning av materialet. Selv om det kan ha oppstått misforståelser med tanke på oversettelse, har jeg prøvd å oversette tekstene så godt jeg har kunnet.

3 Teori

3.1 Autisme

Autisme er en gjennomgripende funksjonshemming som påvirker de fleste sentrale utviklingsområder, som kommunikasjon, persepsjon, sosialt samspill, sosial utvikling, kognitiv utvikling og utvikling av språk. Alle livsområder blir rammet, men arter seg forskjellig avhengig av funksjonsnivå og alder. De tre hovedkennetegnene på autisme er omfattende språk- og kommunikasjonsvansker, spesielle utfordringer med å omgås andre mennesker og merkverdige reaksjoner på omgivelsene. I dag er omsorgen preget av behandlingsoptimisme, og troen på helbredelse har forsvunnet. I dag blir autisme beskrevet som et atferds-syndrom. Diagnosen blir gitt når tilstrekkelig mange av et gitt sett med atferdsmessige kriterier er til stede. I Norge i dag blir ICD-systemet, ICD-10 benyttet for å stille diagnosen barneautisme. Symptomene må være oppdaget innen barnet er 3 år. Autisme er mer vanlig hos gutter enn jenter. Tallet på autistiske barn har steget kraftig i Norge og Europa de siste årene. Årsaken er sannsynligvis bedre kjennskap til hva som kjennetegner normal utvikling, og økt kunnskap om hvordan man kjenner igjen utviklingsavvik. Vi regner at det er ca. ett autistisk barn per 1000 barn i Norge.

Det er stor variasjon hos mennesker med autisme hvordan deres språklige og kommunikative ferdigheter er. Noen har ikke verbalt språk, mens andre kan uttrykke ønsker, tanker og meninger gjennom språk. Personer med autisme har ofte en bokstavelig forståelse av språket og har problemer med å forstå språk brukt i overført betydning. De har også mangelfulle sosiale ferdigheter, dårlig sosial forståelse og avvikende sosiale interesser. Autister liker at ting skjer på samme måte, i den samme rekkefølgen som de er vant med og at ting har sin faste plass. De har også særinteresser. Vanlige leker er sjeldent av interesse og typiske interesser er å dreie på ting, vandre, snurre ting rundt som en snurrebass, tappe vann og bla i bøker. Det er ikke vanlig å oppnå blikkontakt med autister. Omfattende forståelsesvansker er kjernen i problemene som preger livet til mennesker med autisme. Noen av forståelsesproblemene er bokstavelig forståelse og regler for sosial atferd, filtreringsproblemer, skjevt fokus og vansker med å forholde seg til flere ting av gangen. Problemene gjør at disse menneskene trenger klare kriterier, definisjoner og standarder (Martinsen, Storvik, Kleven, Nærland, Hildebrand & Olsen, 2016).

3.2 Kommunikasjon

Ordet kommunikasjon stammer fra det latinske verbet «communicare», som betyr «å gjøre felles». Når vi kommuniserer skaper vi og utveksler mening. Vi bringer noe av vår egen verden inn i det intersubjektive felleskapet, slik at det blir tilgjengelig for andre.

Kommunikasjonskompetansen utvikler vi i samhandling med andre mennesker, først og fremst gjennom språkutviklingen. Mellommenneskelig kommunikasjon skjer når atferd blir gitt mening. Både den som gir et budskap og den som mottar budskapet, er med på å gi atferden mening (Røkenes & Hanssen, 2013).

Den viktigste hovedregelen for språk- og kommunikasjonsopplæring er: Ta aldri kommunikasjonen fra et kommunikasjonsfattig menneske. I Norge har vektlegging av funksjonell kommunikasjon økt kraftig de siste 50 årene, og en kraftig påvirkningskilde har vært tegnspråkopplæring gjennom døveomsorgen. Alle kommunikative signaler må tolkes med tanke på å finne vedkommens budskap. (Martinsen et al, 2016).

Personer med autisme kan noen ganger mangle språk. Den verbale kommunikasjonen foregår i form av ord gjennom tale. Nonverbal kommunikasjon foregår gjennom blant annet kroppsspråk, øyekontakt, ansiktsuttrykk, gestikulering eller berøring. Derfor blir den nonverbale kommunikasjonen viktig for å kunne uttrykke seg og forstå andre. Noen mener at 70 prosent av all sosial ansikt-til-ansikt kommunikasjon skjer nonverbalt. Det verbale bringer videre det vi tenker, det nonverbale kommuniserer det vi føler.

Den nonverbale kommunikasjonen er viktig, fordi den kan understreke det vi sier med ord, den kan erstatte den verbale kommunikasjonen, utfylle og vektlegge det vi vil få frem. De som mangler språk kan ha behov for alternativ kommunikasjon (Kvalbein, 2014).

En stor minoritet av barn, ungdommer og voksne er ikke i stand til å kommunisere med andre mennesker ved hjelp av tale, eller har svært begrenset evne til å uttrykke seg i tale. Blant disse er barn og voksne med autisme. Tale er den viktigste formen for menneskelig kommunikasjon og derfor den fortrukne kommunikasjonsformen for mennesker som kan høre. Noen mennesker trenger et supplement til, eller en erstatning for tale og da kan det benyttes alternativ og supplerende kommunikasjon. Ordforrådet i alternative kommunikasjonssystemer består av manuelle, grafiske og manuelle tegn.

Alternativ kommunikasjon vil si at personen har en annen måte å kommunisere på ansikt til ansikt, enn tale. For eksempel manuelle, grafiske eller materielle tegn, morse og skriftalternative måter å kommunisere på når taleevnen mangler.

Supplerende kommunikasjon betyr støtte-eller hjelpekommunikasjon. At kommunikasjonen er supplerende, understreker at opplæring i alternative kommunikasjonsformer har en dobbelt målsetting: å fremme og støtte personens tale, og å sikre en alternativ kommunikasjonsform hvis personen ikke utvikler evnen til å snakke.

Mennesker som har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon, kan deles inn i tre hovedgrupper ut fra hvilken funksjon den alternative kommunikasjonsformen skal fylle – om de har behov for et uttrykksmiddel, et støttespråk eller et alternativt språk. De tre gruppene er: Utrykksmiddelgruppen, støttespråkgruppen og språkalternativgruppen. Personer med autisme kan tilhøre både støttespråkgruppen og språkalternativgruppen.

De tre hovedkarakteristikkene på autisme er omfattende språk-og kommunikasjonsvansker, vansker med å relatere seg til andre og uvanlige reaksjoner på omgivelsene. I de fleste tilfellene er symptomene merkbare før barna har fylt to år, men det kan være vanskelig å skille autisme fra andre utviklingsmessige vansker før treårsalderen.

Nesten halvparten av voksne autister har funksjonell tale. Småbarn med autisme bruker vanligvis lite gester. Barnet kan bruke de til å oppnå noe, for eksempel lede hånden til en voksen for å oppnå noe, men uten å se på den voksne eller prøve å påvirke dennes oppmerksomhet. De har også vanskelig for å oppfatte hva i situasjonen som er relevant for de ordene eller tegnene andre produserer. Hos de som lærer å snakke, er språkutviklingen vanligvis forsinket og språkferdighetene svært varierende. Noen mennesker med autisme bruker verken tegn eller tale og har nesten ingen språkforståelse. Andre kan snakke og forstår mye. Autister henvender seg sjelden til andre mennesker. Selv de menneskene med autisme som er høyst fungerende, snakker ofte i «monologer» uten å ta hensyn til tilhøreren, og tar ofte det andre sier helt bokstavelig.

Spedbarn og småbarn med autisme har færre av de vanlige atferdsformene som den tidlige kommunikasjonen mellom barn og foreldre bygger på. Mange med autisme liker kroppskontakt, mens andre skriker, blir stive og virker redde når de blir tatt på. Autister liker ikke endringer og at faste rutiner blir brutt.

Opplæring i alternativ kommunikasjon blir tatt tidlig i bruk hos barn med autisme. Håndtegn, ulike grafiske systemer, skrift, bilder og materielle tegn blir benyttet. Erfaringene med tegnspråkopplæring er entydig positive, men etter hvert har hjelpemidler og grafiske tegn tatt over (Tetzner og Martinsen, 2014).

Mennesker er avhengig av å kommunisere med hverandre, både på et personlig nivå og i større felleskap. Vi mottar hele tiden en mengde impulser og informasjon. Vi står ovenfor en rekke valgmuligheter i livet. Dersom vi ikke kan utveksle tanker og informasjon med andre mennesker kan det føre til usikkerhet. Spørsmål om identitet; hvem er jeg? får man svar på ved å utveksle tanker med andre mennesker. Det er vanskelig å utvikle seg uten kommunikasjon med andre mennesker. Vi trenger å kommunisere for å ha et funksjonelt forhold til omgivelsene våre. Kommunikasjon er også viktig for å lykkes i arbeidslivet. Undersøkelser viser at sosialt isolerte mennesker gjennomsnittlig har kortere levetid enn andre. Forskere har prøvd å gruppere hvorfor kommunikasjon er viktig og formålene vi har når vi kommuniserer. Følgende fire funksjoner er nevnt på hvilke formål kommunikasjon har:

1. En uttrykksfunksjon. Enkeltpersoner uttrykker seg for å markere sin egen identitet.
2. En sosial funksjon. Folk får en følelse av felleskap når de kommuniserer.
3. En informasjonsfunksjon. Gjennom kommunikasjon kan enkeltindividet dele det de vet og dermed øke den samlede kunnskapen.
4. En aktiviserende funksjon. Når folk kommuniserer, kan det lede til større likhet i tankegang og felles handlinger.

Maslow pekte i 1971 på at mennesker har ulike psykologiske behov. Han plasserte de psykologiske behovene i et hierarki fra lavere til høyere, fra fysisk, til åndelig, og mener de ulike behovene må møtes i riktig rekkefølge. Nederst har vi de fysiologiske behovene; mat klær, søvn, osv. Deretter kommer behov for trygghet. Når disse behovene er dekket kommer behovet for relasjoner, tilhørighet og kjærlighet. Neste trinn i pyramiden er verdsettelse, selvrealisering og behov for mening i et større perspektiv for eksempel religion. Kommunikasjon mellom mennesker er noe av det som best kan tilfredsstille disse behovene. (Kvalbein,2014)

3.3 Relasjon

Vernepleierket handler om å legge til rette for personer slik at vedkommende fremmer læring, utvikling, mestring eller bedre funksjon. Da vil kvaliteten på relasjonen mellom fagperson og bruker være avgjørende. Undersøkelser og systematiserte praksiserfaringer viser at relasjonen ofte betyr mer enn de instrumentelle, målrettede teknikkene og metodene fagpersonen bruker. I hvilken grad en person er åpen når det gjelder å be om hjelp, er avhengig av hvor støttende relasjonen oppleves, og hvor trygg han eller hun føler seg i relasjonen (Røkenes & Hanssen, 2013).

Barn med autisme har ofte vanskeligheter med kommunikasjon og sosial interaksjon, noe foreldrene til disse barna kan synes å være utfordrende. Foreldrene kan spille en stor rolle når det kommer til å bidra og få opplæring i tiltak og strategier for å bedre kommunikasjon og sosial interaksjon hos barnet. Tiltak gjennomført av foreldrene har en positiv effekt på samspill mellom foreldre og barn. Mye tyder også på at barnas språkforståelse øker ved tiltak gjennomført av foreldrene. Det er viktig å starte modeller for tiltak tidlig, slik at foreldrene kan bidra konstruktivt til behandlingen (Oono, Honey & McConachie, 2013).

3.4 Læring og mestring

Livet til barn og ungdom med autisme er fylt av tapsopplevelser, både sosialt og i skolerelaterte krav. Dette utgjør en vesentlig stressbelastning for dem i hverdagen. I tillegg begynner de fleste å forvente at det vil skje dem ubehagelige ting i løpet av dagen. Mange har sterk forventningsangst og bekymrer seg så mye at det blir en vesentlig tilleggskilde til stress. Derfor er det viktig å arbeide for at barna skal få så mange opplevelser av mestring så mulig. For at man skal lykkes med dette er det viktig at man er klar over at mestringsopplevelser bygger på personlig mestring og ikke uten videre det å lykkes med hva andre for eksempel foreldre, lærere og omsorgspersonell har bestemt eller forventer at de skal få til. Alt for ofte blir personenes egne mål skjøvet til side for andres mål. Den enkleste måten å være sikker på at oppgaver og aktiviteter er personlig meningsfulle, er å knytte dem til personens interesser. Dette viser hvor avhengig man er av å kjenne personen godt og av å vektlegge interessene sterkt i den innledende kartleggingsfasen. Dersom man klarer å finne gode motivasjonskilder vil stresset synke.

Læring i naturlige situasjoner blir brukt for å unngå problemer som personer med autisme har med å overføre lærte ferdigheter fra en opplærings situasjon til andre situasjoner (generalisering). Læring i naturlige situasjoner gjør det også lettere å sikre seg at personen er motivert for å utføre aktuelle aktiviteter og ferdigheter, hvis personen i utgangspunktet liker å utføre nettopp disse aktivitetene. Læring i naturlige situasjoner hvor opplæringsmålene er valgt ut fra personens interesser, gjør det også mindre sannsynlig at personen får en uheldig forståelse av hvorfor han utfører aktiviteten. Det å gjennomføre en god opplæring i naturlige situasjoner forutsetter kartlegging av hva personen liker. Opplæringen krever også i de fleste tilfellene at opplærings situasjonen blir planlagt på forhånd (Martinsen et al, 2016).

3.5 Intervensjonsprogrammer

Intervensjonsprogrammer for personer med autisme fokuserer på pedagogiske ferdigheter som er avgjørende for utvikling som for eksempel sosial kommunikasjon, kognitive evner og

relasjoner, som ikke ble lært tilstrekkelig i forventet alder. Selv om behandlingsprogrammer for barn med autisme varierer, fokuserer de generelt på lignende mål. De overordnede målene for behandling er å maksimere funksjon, forbedre livskvaliteten for barnet og familien, forbedre sosiale funksjoner og lekeevner, forbedre kommunikasjonsferdigheter, forbedre adaptive ferdigheter og redusere ikke-funksjonell oppførsel.

Praktiske og etiske forhold har gjort det vanskelig å evaluere intervensjonsprogrammer for personer med autisme. Litteratur om atferdsintervensjoner for personer med autisme er blandet, men understreker betydningen av tidlig intervensjon. Systematiske vurderinger av studier har vist at visse atferds- og utdanningsbehandlingsstrategier er knyttet til forbedringer i kjernefysiske symptomer på autisme; atferd, språk og interaksjon og IQ. De metodiske begrensningene i de enkelte studiene gjør det imidlertid vanskelig å være sikker på effekten av bestemte programmer. Metodiske begrensninger inkluderer mangel på resultatmål som er følsomme for endringer, og manglende evne til å måle eller kontrollere faktorer som for eksempel miljømessige sammenhenger. Spørsmål forblir angående optimal alder ved behandlingstiltak, språk, og kognitiv kompetanse som er nødvendig for visse behandlingsmåter, intensitet i behandlingen, omfang og om visse programmer er bedre enn andre for visse barn.

Hovedtrekkene til vellykkede autismeprogrammer identifisert i observasjonsstudier og systematiske vurderinger inkluderer et godt forhold mellom personal og bruker, individuelt program for hvert barn, familiens engasjement, spesiell kompetanse i å jobbe med barn med autisme, minimum 25 timer per uke med tjenester, funksjonell analyse av atferdsproblemer, løpende programevaluering og justering, modifisering ettersom barnets behov endres, forutsigbarhet, struktur og overgangsplanlegging. TEACCH-metodikken bruker strukturert undervisning for å hjelpe enkeltpersoner å overvinne svake områder. Målet er å endre miljøet og forbedre ferdighetene. Denne modellen baserer seg på å forstå hele barnet og inkluderer familiemedvirkning. TEACCH-metodikken fokuserer på å forstå kulturen av autisme, organisering av det fysiske miljøet, en forutsigbar rekkefølge av aktiviteter, visuelle tidsplaner, rutiner med fleksibilitet og visuelt strukturerte aktiviteter. Studier som sammenligner TEACCH-metodikken uten inngrep, har notert forbedringer i finmotoriske ferdigheter, grovmotoriske ferdigheter, kognitiv funksjonalitet, sosial adaptiv funksjonalitet og kommunikasjonsevner (Weissman & Bridgemohan, 2017).

3.6 TEACCH

Tidlig på 1970-tallet utviklet Eric Schopler TEACCH-metodikken. Metodikken går ut på å lage et program basert på hvert enkelt barns forutsetninger, interesser og behov. Ideen bak TEACCH-metodikken går ut på å forstå hvordan autismen påvirker hvert enkelt barn, og se deres styrker og svakheter, bygge på de styrkene og interessene barnet har og lære nye ting ut ifra dette. TEACCH er en populær metode i USA for læring av barn med autisme i den ordinære skolen. TEACCH-metodikken har en forståelse av autisme som en gruppe med visse likhetstrekk, som er forskjellige, men ikke mindreverdige enn barn uten autisme. På grunn av dette handler ikke TEACCH om å prøve å hjelpe barn med autisme til å bli «normale». Fokuset ligger på å bygge opp under hvert barn sine unike styrker og ulikheter for å hjelpe de å bli suksessfulle. Barn med autisme har forskjellige utgangspunkt. For eksempel har barn med autisme utfordringer med kommunikasjon, men disse utfordringene varierer fra barn til barn. Noen barn forstår kun enkeltord eller setninger, noen barn forstår skriftspråk, noen kun bildesymboler og noen forstår alle disse. Derfor er det viktig at opplæringen tar utgangspunktet i måten barnet best kommuniserer på.

Hovedfunksjonen i TEACCH-metodikken er strukturert læring, som inkluderer organisering av det fysiske miljøet, utvikling av timeplaner og system, klare forventninger, og bruk av visuelt materiale. Strukturert læring er også bygget på en stor variasjon av lærings- og behandlings strategier og prinsipper, som igjen er basert på hvert enkelt barns unike styrker, svakheter og stil. Barn med autisme kan ha atferd som for eksempel å vise upassende oppførsel, ikke følge instruksjoner, stirre ut i rommet, eller fortsette med den aktiviteten de begynte på. Denne atferden skjer ofte fordi barnet ikke vet hva som er forventet av dem. Strukturert læring kan hjelpe barnet å unngå disse type atferdene ved å ha et skreddersydd program for hvert enkelt barn.

De fire hovedtrekkene i TEACCH-metodikken:

1. Lære at situasjoner har mening og forutsigbarhet

Med dette lærer barn med autisme at verden er et organisert og forutsigbart sted hvor de kan være suksessfulle, istedenfor et sted hvor tilfeldige situasjoner oppstår, som bare gjør de forvirret. Forståelsen for forutsigbarhet videreføres over i dagliglivet. De lærer også hvordan å bruke kommunikasjon for å få behovene sine dekt, og hvordan de skal linke språk, objekter, settinger og folk sammen. Situasjoner som er forutsigbare gjør introduksjon til nye aktiviteter og forventninger lettere og mye mindre stressende.

2. Forberedning til voksenlivet

I ung alder lærer barn med autisme ferdigheter relatert til selvomsorg, dagligliv, kommunikasjon, faglig, og yrkesfaglig ferdigheter, fritid og samfunn. Hvordan og hva som læres er avhengig av hvert barns alder, utviklingsnivå og kognitivt potensial. For eksempel kan et barn med autisme øve på å kle på seg gjennom hele grunnskoleutdanningen.

3. Lære seg meningsfull kommunikasjon

Å lære seg meningsfull kommunikasjon, ikke kun spontan kommunikasjon, er også essensielt. Noen autister trenger å lære at kommunikasjon finnes og hvordan den kan bli brukt i forskjellige settinger.

4. Bli selvstendig

Å bli selvstendig er det fjerde punktet i TEACCH-metodikken. Barnet skal ikke bare lære hvordan det skal samarbeide med læreren, regler og normer, men han må også lære å bli selvstendig. Å lære hvordan man skal fungere selvstendig hjelper barna å passe inn i en voksenkultur. Et eksempel på hvordan barnet kan lære å bli mer selvstendig kan være for eksempel at han selv har ansvar for å sjekke timeplanen sin, gå til klasserommet og gå til kroppsøvingstimen. Gjennom øvelse med instruksjon, og gradvis ta vekk hjelp, vil barnet kunne bruke de innlærte metodene, og etter hvert bruke de gjennom hele skoledagen.

Visuell kommunikasjon forbedrer forståelse og tilgjengelighet. Visuelle tidsplaner bidrar til å overvinne kommunikasjonsbarrieren som mange personer med autisme har. Fordi overganger også kan være vanskelig for personer med autisme, hjelper visuelle tidsplaner å overkomme dette. Når det gjelder det fysiske miljøet kan man bruke visuell kommunikasjon som for eksempel fargekoding og forskjellige symboler, og tydelige markeringer av områder for å gjøre det lettere for personene med autisme å orientere seg. Visuelle hjelpemidler utnytter den unike visuelle styrken til barn med autisme. Slike hjelpemidler hjelper dem med å overholde reglene, kjenne tidsplanen for dagen, overgang fra en aktivitet til den neste, få uavhengighet ved å ta valg og forstå hvordan man skal avslutte aktiviteter. Med andre ord forhindrer man uønsket atferd som ofte skyldes at barnet ikke vet hva de skal gjøre eller når de skal overgå fra en aktivitet til en annen (Bluebaugh & Kohlman, 2006).

Schopler og Smith er to navn som er knyttet til TEACCH-metodikken. De foretok to store studier med mål om å dokumentere effekten av behandling basert på TEACCH-metodikken. Schopler fant ut at de fleste barna som mottok TEACCH viste fremgang, og at et fåtall av barna senere ble plassert på institusjon (Schopler et al, 1982). Smith på den andre siden

påpeker enkelte svakheter ved studien, som for eksempel uklar prosedyre for utvelgelse av subjekter, manglende innsamlede data og at det var en veldig lite homogen gruppe av barn som deltok. Han påpeker også at rammene rundt opplæringen ikke har vært optimale, og at det er vanskelig å oppnå optimale resultat uten optimale rammer. Studiene som hadde best resultater ser ut til å ha fellestrekk som, at barna startet opplæringen tidlig (før 4 år), at de mottok høyt antall timer opplæring hver uke (over 30), at opplæringen ble gjennomført av kvalifiserte personell og at det har blitt gitt veiledning fra eksperter (Smith, 1996).

Det har blitt kritisert at TEACCH-metodikken er for strukturert, og at barn med autisme, særlig de som er mindre berørt blir for fokusert på diagrammer, organisatoriske hjelpemidler og tidsplaner, og at dette motvirker den normale oppførselen. Selv om personer med autisme kan ha nytte av god struktur for å lære kan det bli en slags opprettholdelse av de autistiske trekkene. Bevisene for positive effekter ved TEACCH-metodikken har blitt kritisert for at det er vanskelig å skille på hva barna med autisme lærer og hvorfor de lærer det. Om læringen skjer på grunn av bruk av TEACCH-metodikken, om det er tilfeldig eller andre faktorer som spiller inn (Howley, 2015).

4 Resultat

I denne delen av oppgaven vil jeg komme med en gjennomgang av artiklene jeg har valgt å bruke for å belyse problemstillingen min.

4.1 Gjennomgang av artikkel 1

Artikkelen er skrevet på engelsk. Artikkelen er skrevet av Javier Virues-Ortega, Flávia M. Julio og Roberto Pastor-Barriuso (2013). «The TEACCH-program for children and adults with autism: a meta-analysis of interventionprograms».

Formålet med studien:

Formålet med denne studien var å gi et foreløpig og omfattende sammendrag av bevisene til støtte for TEACCH-programmet. Denne informasjonen kan være verdifull for klinikere og administratorer med sikte på behandlingsplanlegging.

Metode:

Dette er en metaanalyse av intervensjonsstudier. Artikkelen har tatt for seg 13 studier der totalt 172 personer med autisme har vært igjennom TEACCH-programmet. Metaanalysen tok

ikke hensyn til varighet, intensitet og kontekst (hjemme versus senterbasert) når de analyserte. Intervensjonsstudiene som ble analysert var valgt fra et ubegrenset søk i MEDLINE, PsycINFO og Cochrane Library. Søkeordene som ble brukt var «TEACCH» OR Treatment and education for children.»

Hovedfunn:

Resultatene i analysen indikerte at TEACCH-programmet hadde liten effekt på motorisk, verbal og kognitive ferdigheter. Effekter på adaptiv atferd, og kommunikasjon var liten til ubetydelig. Analysen viste at det var moderat til store gevinster i sosial atferd og maladaptiv oppførsel. Den samlede effekten av intervensjonen var moderat, og effekten syntes å øke med alderen. Den voksne befolkningen opplevde størst fordel ved bruk av TEACCH-programmet. Analysen viste at effekten av TEACCH-programmet generelt var mindre blant små barn i forhold til barn i skolealder. Avvik mellom aldersgrupper var funnet hovedsakelig i ADL (activities of daily living), kognitiv funksjon, koordinasjon, sosial atferd og utviklingsalder. Også effektene funnet blant voksne var i samsvar med de som ble funnet blant barn i skolealderen. Disse funnene tyder på at intervensjonseffektene er mer variable blant yngre barn og motsetter seg til tidligere oppfatninger om at tidligere intervensjon har større behandlingseffekt. Analysen tyder på at TEACCH-programmet har beskjedene effekt på spesifikke områder, mens resultatene som viser en større generell effekt trenger ytterligere dokumentasjon. På grunn av det begrensede antallet hensiktsmessige utformede studier, er det fortsatt en lang vei å gå for å etablere en bevisbase for TEACCH-programmet som effektivt eller ineffektivt overfor barn og voksne. Derfor vil denne analysen betraktes som en foreløpig vurdering.

4.2 Gjennomgang av artikkel 2

Artikkelen er skrevet på engelsk. Artikkelen er skrevet av Lidia D'Elia, Giovanni Valeri, Fabiana Sonnino, Ilaria Fontana, Alessia Mammone og Stefano Vicari (2014). «A longitudinal Study of the TEACCH program in Different Settings: The Potential Benefits of Low Intensity Intervention in Preschool Children with Autism Spectrum Disorder».

Formålet med studien:

Formålet med denne studien var å evaluere potensielle fordeler ved bruk av TEACCH-programmet med lav intensitet i en naturlig setting.

Metode:

Deltakerne i denne studien var 30 barn diagnostisert med autisme. Deltakerne hadde ingen andre betydelige diagnoser. Hovedspråket for deltakerne i studien var italiensk. 15 førskolebarn med autisme følger TEACCH-programmet med lav intensitet (experimental group), og 15 førskolebarn med autisme følger et ikke spesifikt program (check group). Begge gruppene gikk på ordinær skole. Studie varte i 24 måneder.

Hovedfunn:

EG = Experimental group CG = Check group CBCL = Child behaviour check list

Resultater viste at deltakerne i TEACCH-programmet viste betydelig forbedring i gjennomgripende utviklingsproblemer, oppmerksomhet/hyperaktivitet og totalproblemer. Disse elementene gikk ned i intervensjonsgruppen, men forble uendret i gruppen med et non-spesifikt program. Resultatet for alvorlighetsgrad av autisme avdekker betydelig synkende poengsum i begge grupper over tid. Hvis vi ser på språkkunnskaper ble begge gruppene betydelig bedre over tid både når det gjaldt forståelse og tale selv om det var større forbedringer i EG. Adaptiv funksjon ble forbedret for begge grupper over tid for kommunikasjon, sosialisering, og motoriske ferdigheter. Det er verdt å merke seg at selv om poengene er veldig like i begge grupper, er det høyere sluttpoeng i EG i forhold til CG.

I begge gruppene ble det observert synkende nivå av stress for foreldrene over tid. Det var betydelig forskjeller mellom gruppene når det gjaldt foreldreskader, vanskelig samhandling foreldre-barn, vanskelige barn, og total poengsum. Når det gjelder vanskelig samhandling foreldre-barn er det mulig å merke seg at EG etter 6 måneder i TEACCH-programmet sank poengsummen sterkt og fortsatte å synke etter 2 år, motsatt av CG der poengsummen over tid ble uendret.

Det ble observert for relaterte tilleggssykdommer basert på CBCL. Her kom det frem at gjennomsnittlig poengsum for alle undergruppene i CBCL sank for begge gruppene over tid, og hadde lavere gjennomsnittlig poengsum for EG i forhold til CG.

Resultater viste at foreldrenes engasjement i programmet var en avgjørende faktor og bidro sterkt til behandlingseffektivitet. Fremtidig forskning trenger flere kontrollerte kliniske studier som sammenlikner effektene av intensive og omfattende TEACCH-inngrep med tilsvarende inngrep av andre tilnærminger, som for eksempel den tradisjonelle ABA-tilnærmingen til Lovaas.

4.3 Gjennomgang av artikkel 3

Artikkelen er skrevet på engelsk. Artikkelen er skrevet av Simonetta Panerai, Marinella Zingale, Grazia Trubia, Maria Finocchiaro, Rosa Zuccarello, Raffaele Ferri og Maurizio Elia (2009). «Special Education Versus Inclusive Education: The Role of the TEACCH Program»

Formålet med studien:

Formålet med denne studien var å sammenligne effektiviteten av tre forskjellige pedagogiske tilnærminger til barn med autisme og alvorlig mental retardasjon.

Metode:

Studien varte i 3 år. 3 forskjellige tilnærminger ble implementert. Det ene var TEACCH-programmet på et boligsenter. Det andre var TEACCH-programmet implementert hjemme og på vanlige skoler der foreldrene fikk opplæring. Det tredje var en ikke-spesifikk tilnærming i en inkluderende vanlig skole. Gruppene var ikke vesentlig forskjellig med hensyn til alder, kjønn, sykdomsdiagnose og alvorlighetsgrad av autisme.

Hovedfunn:

Effektiviteten av TEACCH ser ut til å bli bekreftet. Programmet viser positive effekter i en naturlig setting og viser seg å ha en god inkluderingsverdi. Resultatene ser ut til å bekrefte større effekt av TEACCH-programmet enn et annet individualisert og inkluderende program som ikke er spesielt utviklet for barn med autisme. Resultatene som ble oppnådd av barn med TEACCH-programmet på et boligsenter og TEACCH-programmet hjemme og på vanlige skoler er større enn de som ble oppnådd av barna som fulgte en ikke-spesifisert tilnærming i en i en inkluderende vanlig skole. Verbal forståelse og uttrykk ble bedre i gruppen som fulgte TEACCH-programmet enn de som ikke gjorde det. Takket være samarbeidet med foreldre var det mulig å vedta den strukturerte undervisningen i naturlige omgivelser. Når de målte TEACCH-programmet i forhold til foreldrene målte de kun utbytte av opplæringen i TEACCH-programmet, og barnets fremgang. I studien nevnes punkter som også kunne vært tatt med som kunne påvirket resultatet foreldre og barns interaksjonsmønster, foreldrenes kunnskap, familiefunksjon og stress. Fremtidige studier på pedagogiske behandlinger bør involvere flere kategorier fra alle undergruppene av autistiske trekk og inkludere en langsiktig oppfølging.

4.4 Gjennomgang av artikkel 4

Denne artikkelen er skrevet på engelsk og er skrevet av Kayoko Ichikawa, Yoshimitsu Takahashi, Masahiko Ando, Tokie Anme, Tatsuro Ishizaki, Hinako Yamaguchi og Takeo Nakayama (2013). «TEACCH-based social skills training for children with high-functioning autism: a pilot randomized controlled trial»

Formål med studien:

Selv om treningsprogrammer for sosiale ferdigheter for personer med høyt fungerende autisme er utbredt, er evaluering av muligheten for fremtidige forsøk ennå ikke gjort i asiatiske land. Derfor ble det gjennomført en japansk studie av TEACCH-programmet basert på gruppesosialkompetansetrening for barn med høyt fungerende autisme og deres mødre. Funnene i studien vil brukes til å utføre en større studie i fremtiden og kommende systematiske vurderinger med metaanalyser.

Metode:

Elleve barn med med høyt fungerende autisme i alderen 5-6 år og deres mødre ble tildelt TEACCH-programmet. Programmet innebar omfattende gruppeintervensjoner og presenterte ukentlige 2-timersøkter, totalt 20 økter over seks måneder. Barnas atferd og sosiale ferdigheter, foreldre og barns interaksjon og foreldrenes stressnivå ble vurdert ved hjelp av «Strengths and difficulties questionnaire (SDQ), Parenting stress index (PSI), Beck depression inventory-2 (BDI-2) og Interaction rating scale (IRS). Under programmet ble barna skilt fra sine mødre. En forsker overvåket programmet med video. Forskeren var ikke direkte involvert i programmet eller utfallsevalueringen. Hver sesjon av programmet ble gjennomført ved å overvåke barnets tilstand (20 min), beskrivelse av reglene for å bekræfte programmets regler og presentere dagsplan (20 min), øve med å leke med andre barn og forstå følelsene til andre barn (10 min) og opplæring i sosial kompetanse (30 min).

Hovedfunn:

Denne pilotstudien bekreftet muligheten og potensiell effekt av TEACCH-programmet når det gjelder sosiale ferdigheter hos barn med høyt fungerende autisme. Velfungerende barn med autisme kunne utvikle gjensidig sosiale ferdigheter.

Effektene av TEACCH-programmet var ganske tilfredsstillende med hensyn til barnas adaptive atferd, sosial interaksjon, foreldrespennning og foreldre og barns interaksjoner.

TEACCH-programmet syntes å ha større effekt på deltakerne med høy IQ, og som ikke hadde søsken med funksjonshemming. Dessuten viste studien at programmet var mindre effektivt dersom mødrene var betydelig stresset. Det kan være behov for spesialiserte individuelle programmer for barn med betydelig stressende mødre eller for barn med lavere IQ.

Mødrene mente programmet ikke gikk over lang nok tid og ba om støtte etter perioden. Dette tyder på at man må undersøke den optimale lengden på programmet i fremtidige forsøk for å løse dette problemet.

Noen av mødrene viste moderate til alvorlige depressive symptomer. Det er noen begrensninger ved denne studien da det primære utfallet ble vurdert av de deltakende mødrene.

4.5 Gjennomgang av artikkel 5

Denne artikkelen er skrevet på engelsk. Skrevet av Cathal Butler (2016). «The effectiveness of the TEACCH approach in supporting the development of communication skills for learners with severe intellectual disabilities»

Formålet med studien:

Formålet med denne studien var å undersøke om et TEACCH-basert program kan være effektivt for å bidra til å utvikle kommunikasjonsferdigheter for barn med psykisk utviklingshemming, for å forbedre deres ferdigheter for å leve et selvstendig liv og ta del i avgjørelser om deres fremtid.

Metode:

Et TEACCH-basert program ble implementert i en klasse på en spesialskole gående over 2 år. Seks elever med psykisk utviklingshemming deltok i studien. Quasi-experimental design P scale data og IEP mål ble brukt for å måle de kommunikative ferdighetene. Det ble også gjort regulære observasjoner av de kommunikative ferdighetene av elevene. Det ble foretatt intervjuer med foreldrene.

Hovedfunn:

Denne studien viste at et TEACCH-basert program kan være effektivt for å utvikle de kommunikative ferdighetene for elever med psykisk utviklingshemming. Foreldrene merket positive endringer i elevenes kommunikative ferdigheter. Måleenhetene viste noe fremgang på de to årene, men resultatene fra observasjonene av de kommunikative ferdighetene fra

personale viste tydelige forbedringer i de kommunikative ferdighetene til elevene over de to årene.

De opplevde at elevene viste initiativ til å kommunisere også uten at personale tok initiativ til kommunikasjon. Det var stor fremgang for elevene når det gjaldt å spørre om hjelp enten det var via verbal kommunikasjon eller nonverbal kommunikasjon (bruk av symboler).

Hypptigheten av det å søke informasjon var mye mindre. I intervjuene av foreldrene var det tre viktige temaer som ble vurdert: Kommunikative ferdigheter, forbedringer i kommunikasjon, og grunnen for forbedringene. Hver elev hadde forskjellig grad av kommunikative ferdigheter. Foreldrene hadde forskjellige oppfatninger av hvilke av disse som var viktigst for sine barn og valgte å fokusere på det barnet viste fremgang i, kontra det barnet ikke viste så mye fremgang i. Når det gjaldt grunnen til fremgang i elevenes kommunikasjon, trakk foreldrene frem viktigheten av å ha en god lærer og mulighetene for å praktisere kommunikasjonstrening. Selv om foreldrene merket fremgang i kommunikasjonen til elevene, var de fortsatt bekymret for elevenes utsikter for fremtiden. Effekten etter programmet er uklart, men enhetene for å måle effekten er noe problematisk. TEACCH-programmet, med fokus på miljøet rundt elevene synes å være effektivt for å skape muligheter for læring. Den største fordelen med TEACCH-programmet ser ut til å være dets fleksibilitet når det gjelder læring istedenfor et ordinært program som alle elever må passe inn i. En annen faktor som kunne være avgjørende var at personale var godt kjent med elevene før de to årene med TEACCH-programmet.

4.6 Oppsummering

Oppsummert kan man si at TEACCH-programmet kan vise positive effekter på et helhetlig grunnlag, men at det kan være vanskelig å måle visse typer effekter og atferd innenfor kommunikasjon. Funnene på visse typer atferd innenfor kommunikasjon for barn med autisme varierer. Dette kan ha med at barna har ulike måter å lære på og at utgangspunktet for å lære er forskjellig. Evaluerings og målingsredskapene er også forskjellige, noe som kan ha vært med på å påvirke de ulike resultatene. Det er også forskjell på hva de enkelte studiene har valgt å evaluere/måle, og hva de har utelatt å evaluere/måle, noe som også er med på å påvirke hvilke resultat de kommer frem til. Konteksten og lengden på TEACCH-programmet varierer fra studie til studie. Noen studier har valgt å sammenligne TEACCH-programmet, med et non-spesifikt program, og andre studier fokuserer på samarbeid mellom foreldre, skole, og eksperter innenfor TEACCH-metodikken. Hvilken intensitet og samarbeid med foreldre ser ut til å spille en stor rolle når det gjelder effekten av TEACCH-programmet. Det

kommer frem at effekten synes å øke ved alder. Men det kommer også frem i studiene at det trengs flere studier som sammenligner TEACCH-metodikken med andre metoder for å øke bevisbasen på de positive effektene av metodikken. TEACCH-metodikken består av mange ulike elementer og det vil være krevende å kunne evaluere/måle alle disse elementene i en enkelt studie. I artiklene jeg valgte ut har de valgt å fokusere på flere ulike elementer innenfor kommunikasjon i TEACCH-programmet.

5 Drøfting

I denne delen vil jeg drøfte problemstillingen min «Hvordan kan TEACCH-metodikken bidra til å bedre kommunikasjonsferdigheter hos barn med autisme?». Her vil jeg trekke frem teori, funn i forskningsartiklene, samt egne erfaringer og sammenligne disse. Jeg vil se på likheter og ulikheter ved funn og teori. Jeg vil trekke frem utfordringer ved TEACCH-metodikken, og forutsetninger for å lære. Her vil jeg også vil trekke frem elementer som viser seg å være avgjørende for optimal effekt på kommunikasjonsferdigheter hos barn med autisme, ved bruk av TEACCH-metodikken.

5.1 TEACCH-metodikkens effekt på kommunikasjonsferdigheter

Hovedfunksjonen i TEACCH-metodikken er strukturert læring som inkluderer organisering av det fysiske miljøet, utvikling av timeplaner, og system, klare forventninger og bruk av visuelt materiale. I artiklene jeg har valgt ut vurderer de effektiviteten av TEACCH-metodikken på forskjellig grunnlag. Forskjellig alder, kontekst, og forutsetninger kan gjøre det vanskelig å sammenligne studiene. I noen av studiene har de kun brukt noen elementer av TEACCH-metodikken, noe som også kan gjøre det vanskelig å bedømme optimal effekt.

Studiene har dog noen fellestrekk, og jeg vil trekke frem forskjeller og likheter ved funnene. Det som ser ut til å være et fellesfunn for alle studiene er at effekten av TEACCH-programmet er lettere å vurdere med et helhetlig fokus enn når man kun ser på enkeltelementer. Effekten av TEACCH-programmet ser også ut til å være positiv når man ser på helhetlig fremgang over tid. Studiene viser også at TEACCH-programmet ser ut til å ha større positiv effekt på kommunikasjonsferdigheter enn ikke-spesifikke tilnærminger.

Faktorer som bemerker seg som viktige for utfallet av effekten på TEACCH-programmet når det gjelder kommunikasjonsferdigheter er; god relasjon mellom personale og barn, familiens

involvering og engasjement, kompetanse i å jobbe med barn med autisme, forutsigbarhet og lengden på TEACCH-programmet.

5.2 utfordringer ved TEAACH-metodikken/ forutsetninger for å lære

TEACCH metodikken fokuserer på å forstå kulturen av autisme og forbedre

kommunikasjonsevner. Barn med autisme har forskjellig utgangspunkt.

Kommunikasjonsvansker varierer fra barn til barn. De har forskjellige måter å kommunisere på (Bluebaugh & Kohlman, 2006).

Praktiske og etiske forhold har gjort det vanskelig å evaluere intervensjonsprogrammer for personer med autisme. De metodiske begrensningene i de enkelte studiene gjør det imidlertid vanskelig å være sikker på effekten av bestemte programmer. Metodiske begrensninger inkluderer mangel på resultatmål som er følsomme for endringer, og manglende evne til å måle eller kontrollere faktorer som for eksempel miljømessige sammenhenger. De spørsmålene som fortsatt er uklare er optimal alder ved behandlingstiltak, språk, kognitiv kompetanse, intensitet i behandlingen og omfang (Weissman & Bridgemohan, 2017).

I artiklene jeg har valgt ut er det variasjon på alder, språk, kognitiv kompetanse, intensitet og omfang. Dette kan ha betydning når det gjelder utfallet av effekten på de økte kommunikasjonsferdighetene TEAACH-programmene synes å ha.

Schopler foretok en stor studie for å dokumentere effekten av TEACCH- metodikken. I denne studien fant han ut at de fleste barna som mottok TEACCH-programmet viste fremgang, og at et fåtall av barna senere ble plassert på institusjon (Schopler et al, 1982).

I studiene jeg har valgt ut har ikke deltakerne fått tilstrekkelig oppfølging etter TEACCH perioden. Dette gjør det vanskelig å vurdere fremtidig effekt av kommunikasjonsferdighetene over tid. Derfor er det vanskelig å vite hvordan disse barna vil klare seg senere i livet, om de vil bli selvstendige eller om de vil bli plassert på institusjon. Selv om det finnes en del forskning på de positive effektene av TEACCH metodikken er det noen som har kritisert metodikken.

Smith foretok en lignende stor studie der han påpeker enkelte svakheter ved studien som for eksempel uklare prosedyrer for utvelgelse av subjekter, manglende innsamlede data, og at det er en veldig lite homogen gruppe av barn som deltok. Han påpeker også at rammene rundt opplæringen ikke har vært optimale, og at det er vanskelig å oppnå optimale resultater uten optimale rammer. Studiene som hadde best resultater ser ut til å ha fellestrekk som at barna startet opplæringen tidlig (før 4 år), at de mottok høyt antall timer opplæring hver uke (over

30), at opplæringen ble gjennomført av kvalifisert personell, og at det har blitt gitt veiledning fra eksperter (Smith, 1996). Artikkel 1 viste derimot at effekten av TEACCH-programmet generelt var mindre blant små barn i forhold til barn i skolealder

Bevisene for positive effekter ved TEACCH metodikken har også blitt kritisert for at det er vanskelig å skille på hva barna med autisme lærer og hvorfor de lærer det. Om læringen skjer på grunn av bruk av TEACCH metodikken, om det er tilfeldig eller andre faktorer som spiller inn (Howley, 2015).

Siden TEACCH-programmet er et veldig omfattende program kan det synes vanskelig å måle og dokumentere akkurat hva deltakerne lærer, og grunnen til at det blir lært. Her kan det være andre faktorer som spiller inn på læringen og kommunikasjonsferdighetene som viser seg å øke ved implementering av TEACCH-programmet. Dette kan være på grunn av forskjellene i alder, deltakere, kontekst, rammer og varighet og ulike vurderings- og måleenheter på TEACCH-programmene som blir implementert.

Det er også blitt kritisert at TEACCH-programmet er for strukturert, og at barn med autisme, særlig de som er mindre berørt blir for fokusert på diagrammer, organisatoriske hjelpemidler og tidsplaner, og at dette motvirker den normale oppførselen. Selv om personer med autisme kan ha nytte av god struktur for å lære kan det bli en slags opprettholdelse av de autistiske trekkene (Howley, 2015).

På den andre siden har TEACCH metodikken en forståelse av autisme som en gruppe med visse likhetstrekk, som er forskjellige, men ikke mindreverdige enn barn uten autisme. På grunn av dette handler ikke TEACCH om å prøve å hjelpe barn med autisme til å bli «normale». Fokuset ligger på å bygge opp under hvert barn sine unike styrker og ulikheter for å hjelpe de å bli suksessfulle (Bluebaugh & Kohlman, 2006).

5.3 Relasjon og kommunikasjonsferdigheter

Røkenes & Hanssen. (2013) påpeker at kvaliteten på relasjonen mellom fagperson og bruker er avgjørende i arbeid med å legge til rette for personer slik at vedkommende fremmer læring, mestring og bedre funksjon. I artikkel 5 kommer det frem at foreldrene trekker frem viktigheten av gode lærere som et viktig punkt for å fremme læring og kommunikasjon for barna med autisme. Det kommer også frem at en faktor som var avgjørende for resultatet av TEACCH-programmet var at personalet hadde en god relasjon med barna før TEACCH-programmet ble satt i gang.

Undersøkelser og praksiserfaringer viser at relasjon ofte betyr mer enn de instrumentelle, målrettede teknikkene og metodene fagpersonene bruker (Røkenes & Hanssen, 2013). Samarbeid med foreldrene er også en viktig faktor for å lykkes med intervensjoner. Foreldrene spiller en stor rolle når det kommer til å bidra og få opplæring i tiltak og intervensjoner for å bedre kommunikasjon og sosial interaksjon hos barna. Tiltak gjennomført av foreldrene har en positiv effekt på samspill mellom foreldre og barn. Mye tyder også på at barnas språkforståelse øker ved tiltak gjennomført av foreldrene (Oono, 2013).

I funnene av artikkel 2 ser man at foreldrenes engasjement i TEACCH-programmet er en avgjørende faktor og bidrar sterkt til behandlingseffektiviteten. Resultatene i artikkel 3 viser at TEACCH-undervisningen kunne praktiseres i naturlige omgivelser takket være foreldrenes samarbeid med personalet. Det var kun barnets fremgang og utbytte i opplæringen i TEACCH-programmet for foreldrene som ble målt. Studien nevner at foreldre og barns interaksjonsmønster, foreldrenes kunnskap, familiefunksjon og stress, er noe som kunne blitt vurdert i studien for å se om dette kunne være med å påvirke resultatet.

I mange av studiene jeg fant er nærpersoner og foreldrene utelatt av målingene når det angår TEACCH-programmet, og gode relasjoner er noe som ikke blir lagt vekt på i arbeidet med TEACCH-programmet, selv om dette ser ut til å være en avgjørende faktor for at TEACCH-programmet skal lykkes.

Funnene i artikkel 5 viser at TEACCH-programmet var mindre effektivt dersom mødrene var betydelig stresset og at noen av mødrene viste moderate til alvorlige depressive symptomer.

I min miljøpraksis, da jeg var med på å utarbeide et intervensjonsprogram for en jente med autisme, var det et samarbeid mellom vernepleier, foreldre og skole. Vernepleieren hadde kjent jenta lenge før vi startet intervensjonen og hadde en god relasjon med både jenta og foreldrene. Skolens og foreldrenes engasjement gjorde at vi kunne følge opp jenta på flere arenaer, noe som kan ha bidratt til den gode effekten av kommunikasjonsforbedringer hos denne jenta.

I Maslows behovspyramide kan vi også se at sosiale behov, som relasjoner, tilhørighet og kjærlighet er viktig og er et steg i pyramiden som bør bli tilfredsstilt før man går et steg videre i pyramiden. Et behov som er en av de grunnleggende i pyramiden er behovet for trygget (Kvalbein, 2014).

Dette tolker jeg som at har man ikke de grunnleggende behovene dekket, slik som trygghetsbehov og relasjonsbehov kan det være vanskelig å skulle kunne lære seg nye ting. Uten gode relasjoner og tillit til personell og andre som skal undervise i TEACCH kan det være vanskelig for barna å oppnå optimalt utbytte av kommunikasjonsferdigheter.

Martinsen et al. (2016) påpeker at det viktig at man er klar over at mestringsopplevelser bygger på personlig mestring. Man lykkes ikke uten videre med hva andre, for eksempel foreldre, lærere og omsorgspersonell, har bestemt eller forventer at de skal få til. Alt for ofte blir personenes egne mål skjøvet til side for andres mål. Den enkleste måten å være sikker på at oppgaver og aktiviteter er personlig meningsfulle, er å knytte dem til personenes interesser. Dette viser hvor avhengig man er av å kjenne personen godt og av å vektlegge interessene sterkt i den innledende kartleggingsfasen. Martinsen et al. (2016) mener også at opplæring av barn og unge med autisme forutsetter en god kartlegging av hva personen liker.

5.4 Behov for mer forskning?

Alle artiklene drar frem at det er behov for mer forskning når det gjelder effekten av TEACCH-programmet. Det er en lang vei å gå for å etablere en bevisbase for TEACCH-programmet som effektivt eller ineffektivt for kommunikasjonsferdigheter. Det kommer frem at fremtidig forskning trenger flere kontrollerte kliniske studier som sammenligner effektene av intensive og omfattende TEACCH-invensjoner med tilsvarende inngrep av andre invensjoner.

I tillegg påpekes det at fremtidige studier bør involvere flere kategorier fra alle undergruppene av autistiske trekk og inkludere en langsiktig oppfølging. Den optimale lengden på TEACCH-programmet er også noe som bør undersøkes i fremtidige studier.

Denne oppgaven har noen svakheter fordi alle artiklene jeg fant var relativt positive til TEACCH-metodikken. Det gjorde at drøftingen ble noe krevende å gjennomføre, men allikevel kommer det frem forskjeller og kriterier for å vise bedre troverdighet av resultater.

5.5 Konklusjon

Hvordan kan TEACCH-metodikken bidra til bedre kommunikasjonsferdigheter hos personer med autisme?

Det er vanskelig å komme med en klar konklusjon på problemstillingen. Det er både fordeler og ulemper ved bruk av TEACCH-metodikken når det kommer til kommunikasjonsferdigheter. De fleste forskningsartiklene viser imidlertid resultater som sier at TEACCH-metodikken har positiv fremgang når det gjelder et helhetlig bilde av

kommunikasjonsferdigheter. Når det gjelder å vurdere/måle enkeltelementer av kommunikasjon som for eksempel sosial kompetanse, adaptiv atferd, foreldre-barn forhold, initiativ til kommunikasjon, verbal kommunikasjon, er resultatene mer spredt. Alt i alt tyder det på at gode relasjoner er en nøkkel til en vellykket TEACCH-intervensjon for å øke kommunikasjonsferdighetene hos barn med autisme og at relasjon ofte betyr mer enn hvilken type intervensjon/metodikk man velger å bruke. Man ser at foreldrenes engasjement er sentralt for å øke kommunikasjonsferdighetene hos barna, og viktigheten av personalets kompetanse både innenfor TEACCH-metodikken og autisme. Det blir også vist at TEACCH-programmet har større effekt på kommunikasjonsferdigheter enn ikke-spesifikke programmer. Ved bruk av TEACCH-metodikken i praksis ville jeg ut i fra teori, funn, og drøfting ha lagt stor vekt på samarbeid og gode relasjoner i arbeid med barn med autisme.

6 Avslutning

Under arbeid med denne bacheloroppgaven har jeg fordypet meg i TEACCH-metodikken og hvordan denne metodikken kan bidra til bedre kommunikasjonsferdigheter hos personer med autisme. Oppsummert viser TEACCH-metodikken å ha positive effekter på kommunikasjonsferdigheter hos personer med autisme, men studiene er noe forskjellige når det gjelder kontekst og rammene rundt.

Både teori og forskning viser positive effekter på kommunikasjonsferdigheter for barn med autisme ved bruk av TEACCH-metodikken, men det er viktig å merke seg at dette gjelder en helhetlig vurdering av språkferdigheter, sosiale ferdigheter, ta initiativ til kommunikasjon, osv. Det er også teori som nevner svakheter ved metodikken. Sammenlignet med non-spesifikke tilnærminger for opplæring viser det seg at TEACCH-metodikken har større effekter på kommunikasjonsferdigheter hos barn med autisme.

Metodikken viser seg å ha større effekt dersom foreldrene er involvert og engasjert i programmet, rammene rundt opplæringen er optimale, et høyt antall timer opplæring hver uke, veiledning fra eksperter og at opplæringen i TEACCH utføres av kvalifisert personell. Selv om TEACCH-metodikken viser seg å ha positive effekter på kommunikasjonsferdigheter er det vanskelig å sette en konklusjon da det er nødvendig med videre forskning innenfor dette temaet. Etter å ha skrevet denne bacheloroppgaven, har jeg blitt mer nysgjerrig på TEACCH-metodikken og kunne tenke meg å prøve ut TEACCH i praksis for å få praktisk erfaring med denne metodikken og kunne se om det har positive effekter på kommunikasjonsferdighetene

til barn med autisme. Jeg vil med denne bacheloroppgaven sette fokus på at barn med autisme er forskjellige, har forskjellig utgangspunkt, og at de trenger individuell opplæring tilpasset deres behov.

7 Litteraturliste

Butler, C. (2016) *The effectiveness of the TEACCH approach in supporting the development of communication skills for learners with severe intellectual disabilities*. doi: 10.1111/1467-9604.12128. Hentet fra <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-9604.12128>

Bluebaugh, N., Kohlman, J. (2006) *TEACCH Model and Children With Autism*. Hentet fra <http://www.humankinetics.com/acucustom/sitename/Documents/DocumentItem/6322.pdf>

Dalland, O. (2017). *Metdode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Howley, M. (2015) *Outcomes of structured teaching for children on the autism spectrum: does the research evidence neglect the bigger picture?*. Journal of research in special educational needs. doi: 10.1111/1471-3802.12040. Hentet fra <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1471-3802.12040>

Ichikawa, K., Takahashi, Y., Ando, M., Anme, T., Ishizaki, T., Yamaguchi, H., Nakayama, T. (2013). *TEACCH-based group social skills training for children with high-function autism: a pilot randomized controlled trial*. Hentet fra <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24083413>

Javier, V-O., Flàvia, M.J., Roberto P-B. (2013). *The TEACCH program for children and adults with autism: a meta-analysis of intervention programs*. Hentet fra <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272735813000937?via%3Dihub>

Kvalbein, A. (2014). *God kontakt – Praktisk kommunikasjonslære*. Kristiansand: IJ-forlaget.

Lidia, D., Giovani, V., Fabiana, S., Ilaria, F., Alessia, M., Stefano, V. (2013). *A Longitudinal Study of the Teacch Program in Different Settings: The Potential Benefits of Low Intensity Intervention in Preschool Children with Autism Spectrum Disorder*. doi: 10.1007/s10803-013-1911-y. Hentet fra [https://link-springer-com.galanga.hvl.no/content/pdf/10.1007%2Fs10803-013-1911-y.pdf](https://link.springer.com.galanga.hvl.no/content/pdf/10.1007%2Fs10803-013-1911-y.pdf)

Martinsen, H., Storvik, S., Kleven, E., Nærland, T., Hildebrand, K., Olsen, K. (2016). *Mennesker med autismspekterforstyrrelser (ASD) – Utfordringer i tiltak og behandling*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

NHI. (2017). *Autisme – en oversikt*. Hentet fra <https://nhi.no/sykdommer/barn/autisme/autisme-oversikt/>

Røkenes, O.H. & Hanssen, P-H. (2013). *Bære eller bryte – Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.

Schopler, E. & Olley, J. G. (1982) *Comprehension educational services for autistic children: The TEACCH model.I: Reynolds, C. R., & Gutlin, T. B. (Eds.), Handbook of School Psychology (626-643)*. New York: Wiley.

Simonetta, P., Marinella, Z., Grazia, T., Maria, F., Rosa, Z., Raffaele, F., Maurizio, E. (2009). *Special Education Versus Inclusive Education: The Role of the TEACCH Program*. doi: 10.1007/s10803-009-0696-5. Hentet fra <https://link-springer-com.galanga.hvl.no/content/pdf/10.1007%2Fs10803-009-0696-5.pdf>

Smith, T. (1996) Are other treatments effective? I: Maurice, C. (Ed.), *Behavioral Intervention for Young Children with Autism*. Austin, Texas: Pro-Ed.

Von Tetzchner, S. & Martinsen, H. (2014). *Alternativ og supplerende kommunikasjon – En innføring i tegnspråkopplæring og bruk av kommunikasjonshjelpemidler for mennesker med språk- og kommunikasjonsvansker*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Weissman, L & Bridgemohan, C. (2017) *Autism spectrum disorder in children and adolescents: Behavioral and educational interventions*. Hentet fra https://www.uptodate.com/contents/autism-spectrum-disorder-in-children-and-adolescents-behavioral-and-educational-interventions?sectionName=Communication%20interventions&topicRef=605&anchor=H15&source=see_link#H15

Oono, IP., Honey, EJ., McConachie, H. (2013). *Parent-mediated early intervention for young children with autism spectrum disorders (ASD)*. doi: 10.1002/14651858.CD009774.pub2. Hentet fra <https://www-ncbi-nlm-nih-gov.proxy.helsebiblioteket.no/pubmed/23633377?dopt=Abstract>